

قواعد

برای خودکفایی در آن‌ها برنامه‌ریزی و اقدامات لازم صورت گیرد.

طراحی و ایجاد یک سیستم پرداخت رسمی برون‌مرزی موازی با سیستم بانکداری کارگزاری مرسوم در دنیا (مانند انعقاد انواع

پیمان‌های پولی دو جانبه و چند جانبه، اتاق‌های پایاپای منطقه‌ای و جهانی و…)
تحریم‌های مالی و بانکی سیستم پرداخت برون‌مرزی جمهوری اسلامی ایران را هدف گرفته‌اند و سعی می‌کنند از این طریق به تجارت و انتقال سرمایه کشور آسیب بزنند؛ بنابراین یکی از مهم‌ترین اقداماتی که باید در سطح تحریم‌ناپذیری مورد توجه قرار گیرد، طراحی و راه‌اندازی یک سیستم پرداخت موازی با سیستم بانکداری کارگزاری مرسوم در دنیا و البته رسمی است. جزئیات این سیستم باید طراحی شود؛ اما هرگونه که باشد مشکل از انواع پیمان‌های پولی، پیام‌رسان‌های مالی جدید، اتاق‌های پایاپای چند جانبه و استفاده از ارزهایی غیر از دلار در تعاملات بین‌المللی ایجاد می‌شود. لازم به ذکر است روسیه با شروع تحریم‌ها، شبکه پرداخت رسمی با چین ایجاد کرد که این شبکه در کاهش مخاطرات تحریم‌های آمریکا علیه اقتصاد این کشور نقش بسیار چشمگیری داشته است.

اقدامات متقابل در جنگ اقتصادی (خروج از انفعال)

مقابله با تحریم نباید صرفاً واکنشی و منفعلانه باشد و باید امور فعالانه و تهاجمی نیز مورد استفاده قرار گیرند. این موارد اولاً هزینه‌های اعمال تحریم را افزایش می‌دهند، ثانیاً برای کشور قدرت چانه‌زنی برای رفع تحریم ایجاد می‌کنند و ثالثاً خود به تهایلی می‌تواند به بهبود جایگاه اقتصادی ایران در منطقه و جهان کمک کند. سه مورد از مهم‌ترین مصادیق این راهبرد عبارت‌اند از:

الف- ضربه به اقتصاد دشمن

چنانچه پیش‌تر نیز ذکر شد، اساساً وجود رژیم صهیونیستی یکی از انگیزه‌های تحریم ایران است؛ چراکه در دکتین امنیت ملی آمریکا نباید در منطقه غرب آسیا کشوری قدرتمندتر از رژیم صهیونیستی وجود داشته باشد؛ به تعبیر دیگر، رژیم صهیونیستی یکی از موانع رشد و پیشرفت اقتصادی کشورهای منطقه و به‌خصوص ایران است؛ بنابراین ضربه به اقتصاد رژیم صهیونیستی نه‌تنها ضربه به دشمن در جنگ اقتصادی است؛ بلکه در راستای رشد و پیشرفت اقتصادی ایران نیز قرار دارد. همچنین این نکته چندین بار در سخنان مقام‌عظم‌ه‌بری تأکید شده‌است و ایشان از کشورهای مسلمان منطقه درخواست لغو روابط تجاری با رژیم صهیونیستی و تحریم اقتصادی این رژیم با قطع شاهرگ‌های حیاتی آن را داشته‌اند.

ب- برهم‌زدن معادلات ژئوپلیتیکی آمریکا در منطقه غرب آسیا

آمریکا برنامه‌ها و طرح‌های متعددی برای غرب آسیا دارد و یکی از اقداماتی که ایران می‌تواند برای ضربه به آمریکا و ازین‌بردن منافع آن انجام دهد، برهم‌زدن معادلات ژئوپلیتیکی است. البته از آنجایی‌که این معادلات عمدتاً به‌ضرر ایران تمام می‌شوند، این موضوع برای جمهوری اسلامی ایران نیز منافع زیادی خواهد داشت. یکی از این معادلات ژئوپلیتیکی پیمان ابراهیم و کریدور آیمک است. ایران می‌تواند با توسعه شمال خلیج فارس در برابر جنوب خلیج فارس، علاوه بر برهم‌زدن معادلات دشمن، جایگاه خود در منطقه و جهان را بهبود بخشد و منافع اقتصادی فراوانی کسب کند.

ج- مشارکت در تضعیف جهانی هژمونی دلار

در ادبیات تحریمی خوان‌زارات، با توجه به جریانات مالی گسترده کشورها در سطوح مختلف بین‌الملل می‌توان تحریم‌به‌عنوان یک ابزار هوشمند جهت مدیریت کشورها بهره برد. او در این راهبرد به نقش کلیدی بانک‌ها توجه و یژه‌ای دارد و قدرت ابزار تحریم را در بالابودن ارزش دلار می‌داند و افول جایگاه دلار را در سطح جهانی نوعی کاهش قدرت خزانه‌داری می‌پندارد. اگر بخواییم نقش دلار را در ایجاد ظرفیت تحریمی بنگریم باید این‌گونه بحث کنیم که حفظ دلار به‌عنوان ارز معتبر جهان روا موجب می‌شود که تبادل مالی بین‌المللی از طریق این ارز صورت گیرد و باوجود سیستم نظارت ایالات‌متحده آمریکا بر جریانات دلار و همچنین ترویج دستورالعمل‌های FATF در جهان، منجر به کشف رد پای مالی کشورها می‌شود و در نتیجه زمینه اعمال تحریم‌های ثانویه ایجاد و قطع دسترسی به نظامات تسویه دلاری، خود به تهدیدی بزرگ تبدیل می‌شود. همچنین نیو دپ دکن کوهن درباره نقش پراجمیت دلار در اعمال تحریم‌ها می‌گوید که موسسات مالی در تمام دنیا نیاز به دلار برای خدمت به مشتریان خود و در نتیجه نیاز به دسترسی بانک‌ها در ایالات‌متحده برای مشتریان خود دارند و این بدان معناست که بانک‌های خارجی با تحریم‌های ایالات‌متحده هماهنگند. این موضوع آشکار می‌سازد که مشارکت ایران در تضعیف جهانی جایگاه دلار نه‌تنها عامل تضعیف دشمن ایران در جنگ اقتصادی است؛ بلکه قدرت آمریکا در اعمال تحریم‌ها را نیز می‌کاهد.

شرط بسیار حیاتی در پیگیری راهبرد تحریم‌ناپذیری، تمرکز و نگاه بلندمدت است؛ به‌عبارت‌دیگر، بدون داشتن صبر و نگاه استراتژیک بلندمدت و همچنین بدون تمرکز بر حوزه تحریم نمی‌توان این موارد را دنبال کرد. براین اساس باید همواره در کنار اقدامات کوتاه‌مدت و همچنین مسائل روزمره و جاری اقتصاد کشور به‌صورت متمرکز و پیوسته این اقدامات دنبال شوند؛ در غیر این صورت حتماً شاهد شکست در اجرای این راهبرد خواهیم بود.

ـ خلاً فرماندهی در جنگ اقتصادی

با بررسی لوازم تقابل دوسطحی و کارویژه‌های اتاق جنگ اقتصادی و از طرف دیگر مرور رویه‌های رایج تصمیم‌گیری، قانون‌گذاری و سیاست‌گذاری در کشور به این نتیجه می‌رسیم که ساختار حکمرانی کشور، با شرایط تحریمی تناسبی ندارد و خلاً «چابکی»، «محرمانگی» و «هماهنگی» و «تخصص» در پیشبرد اقدامات سطح اول (تحریم‌شکنی) و فقدان «تخصص» و «اراده»، «هماهنگی» و «ثبات» در پیشبرد اقدامات سطح دوم (تحریم‌ناپذیری) به چشم می‌خورد. این چالش‌ها لزوم فرماندهی در پیشبرد اقدامات متقابل دوسطحی در برابر تحریم در جنگ اقتصادی را ضروری می‌سازد.

نکته بسیار مهم در مقابله با تحریم‌ها آن‌است که بدانیم تصمیم‌گیری، سیاست‌گذاری

و مقررات‌گذاری در کشوری که تحت تحریم است و در جنگ اقتصادی قرار گرفته است، بسسیار متفاوت از کشوری است که در این شرایط قرار ندارد؛ همان‌گونه که تصمیم‌گیری در کشوری که درگیر جنگ نظامی است، متفاوت با سایر کشورها است. حتی فراتر از آن، نظام حکمرانی در یک کشور، در شرایط تحریم و غیرتحریم باید متفاوت باشد تا بتواند شوک‌های وارده از ناحیه تحریم را کنترل کند، آثار ناشی از تحریم را بکاهد و بتواند به تقابل با تحریم‌ها – چه در سطح تحریم‌شکنی و چه در سطح تحریم‌ناپذیری – اقدام کند. حال با توجه‌به آنکه دشمن پیوسته ووش‌های تحریم خود علیه جمهوری اسلامی ایران را به‌روز می‌کند؛ اما سیستم حکمرانی کشور به‌کندی و سختی سیاست‌ها و تصمیمات متناسب با شرایط غیر تحریمی را تغییر می‌دهد، می‌توان ادعا کرد که ساختار تصمیم‌گیری و سیاست‌گذاری موجود، تناسب لازم با شرایط تحریمی ایران و لوازم تحقق تقابل دوسطحی با تحریم‌ها را ندارد. مهم‌ترین لوازمی که ساختار حکمرانی و تصمیم‌گیری کشور باید داشته باشد عبارتند از: هماهنگی بین دستگاه‌ها؛ ثبات در تصمیمات و اقدامات بلندمدت؛ تمرکز و تخصص در تحریم؛ سرعت عمل و چابکی و محرمانگی و حفاظت از اطلاعات. یکی از لوازم تحقق «تحریم‌شکنی» و مخصوصاً «تحریم‌ناپذیری» در اتاق جنگ اقتصادی، ایجاد هماهنگی میان دستگاه‌های تقنینی، اجرایی و قضایی کشور است. می‌توان مهم‌ترین علت این امر را چندوجهی بودن تحریم‌ها و در نتیجه لزوم مقابله چندبعدی و چندلایه‌ای با آن‌ها دانست. این مقابله چندبعدی، لزوم تصمیم‌گیری بین دستگاهی را موجب می‌سازد و در نتیجه هماهنگی میان دستگاه‌ها حرف اول را در زمینه پاسخ به تحریم‌ها می‌زند. تحریم و جنگ اقتصادی از مهم‌ترین مسائل و چالش‌های نظام اقتصادی جمهوری اسلامی ایران است ونمی‌توان با کوتاهی‌بینی و انگیزه سیاسی که بر برخی از دولتمردان وجود دارد، دست به تقابل با تحریم‌ها و اصلاحات بلندمدت‌زد؛ چراکه عمر و افق برنامه‌های بلندمدت از عمر و افق دولت‌هایتر است و تغییر نگاه‌ها و انگیزه‌های سیاسی می‌تواند در اجرای این برنامه‌ها اختلال ایجاد کند. با توجه‌به آنکه تحریم، پدیده‌ای چندوجهی و چندلایه‌ای و خود یک دانش تخصصی است، مقابله با آن نیز به دیدن جنبه‌های مختلف آن و به دانش‌های گوناگونی مانند علوم اقتصادی، علوم سیاسی، حقوق، روابط بین‌الملل، مالی، امنیت ملی و مدیریت استراتژیک نیازمند است. این امر ایجاب می‌کند که برای پاسخ به تحریم‌ها (در هر دو سطح) باید تمام این ابعاد در نظر گرفته شوند و همچنین باید مقابله‌ای تخصصی با تحریم‌ها صورت گیرد. مقابله با تحریم‌ها در جنگ اقتصادی، مخصوصاً در لایه «تحریم‌شکنی»، نیازمند سرعت عمل و چابکی است و هرگونه تعلل می‌تواند آثار سونی بر اقتصاد تحمیل کند. به‌عنوان نمونه می‌توان به ریسک توقیف و بلوک‌شدن پول‌های ایران در ژاپن در سال ۱۳۸۹ اشاره کرد که رهاسازی و خروج این پول‌ها از ژاپن از طریق تماس تلفنی ستاد مقابله با تحریم با رئیس کل وقت بانک مرکزی صورت گرفت و اگر این اشراف و چابکی لازم وجود نداشت، پول‌های ایران بلوکه می‌شدند. همچنین در سطح تحریم‌ناپذیری نیز گاهی سرعت عمل بسیار مهم می‌شود؛ به‌طور خاص از فرصت‌های بین‌المللی که ممکن است به‌وجود آید باید نهایت استفاده وارد.

با بررسی لوازم تقابل دوسطحی و کارویژه‌های اتاق جنگ اقتصادی و از طرف دیگر مرور رویه‌های رایج تصمیم‌گیری، قانون‌گذاری و سیاست‌گذاری در کشور به این نتیجه می‌رسیم که ساختار حکمرانی کشور، با شرایط تحریمی تناسبی ندارد و خلاً «چابکی»، «محرمانگی»، «هماهنگی» و «تخصص» در پیشبرد اقدامات سطح اول (تحریم‌شکنی) و فقدان «تخصص»، «اراده»، «هماهنگی» و «ثبات» در پیشبرد اقدامات سطح دوم (تحریم‌ناپذیری) به چشم می‌خورد. این چالش‌ها لزوم فرماندهی در پیشبرد اقدامات متقابل دوسطحی در برابر تحریم در جنگ اقتصادی را ضروری می‌سازد.

ـ ضرورت تشکیل اتاق جنگ اقتصادی

باتوضیحاتی که ارائه‌شد، اما باید گفت ساختار رایج تصمیم‌گیری کلان و قانون‌گذاری کشور، فاقد تناسب لازم با شرایط تحریمی و لوازم مقابله دوسطحی با تحریم‌هاست. مهم‌ترین این عدم تناسب را می‌توان در کند بودن، بی‌ثباتی تصمیمات، عدم وجود هماهنگی میان دستگاه‌ها، ساختار ضعیف حفاظت از اطلاعات و عدم تخصص و داشتن دانش در حوزه تحریم دانست.

بنابراین ساختار حکمرانی و رویه‌های قانون‌گذاری موجود در کشور، متناسب با شرایط تحریمی به‌روز نشده‌اند و لوازم مقابله دوسطحی با تحریم‌ها (تحریم‌شکنی و تحریم‌ناپذیری) را ندارند و تحقق هماهنگی بین دستگاهی در تقابل دوسطحی، افزایش سرعت عمل و ایجاد تمرکز بر حوزه تحریم نیازمند وجود یک مرکز فرماندهی در جنگ اقتصادی است (فرماندهی که خلاً آن هر روز بیش از دیروز احساس می‌شود). لازم است این خلاً از طریق ایجاد شکل‌گیری مرکز فرماندهی در جنگ اقتصادی موسوم به «اتاق جنگ اقتصادی» ر شود تا بتواند با ایجاد هماهنگی بین دستگاهی، پیگیری باثبات برنامه‌های بلندمدت، جمعیت متخصصان و کارشناسان متناسب با ابعاد گوناگون تحریم و و رعایت ساختار حفاظت از اطلاعات و با سرعت عمل

و چابکی به تقابل با تحریم‌ها در دوسطح تحریم‌شکنی و تحریم‌ناپذیری بپردازد. همچنین باید توجه‌داشت که علاوه بر نگاه جزیره‌ای مدیران نهادها و سازمان‌ها، توزیع قدرت در کشور به‌گونه‌ای صورت گرفته است که نهادها و دستگاه‌های مختلف قدرت و توان جلوگیری از اقدام و گرفتن تصمیمات را دارند؛ اما قدرت اتخاذ و پیشبرد یک تصمیم وجود ندارد؛ این موضوع در کنار ترس از مواخضات قضایی (نه سیاسی) در صورت اتخاذ تصمیم، منجر به آن می‌شود که در کشور به‌سختی تصمیمی گرفته و اتخاذ تصمیمات بسیار پرهزینه می‌شود؛ لذا بسیاری از اقدامات اساسی، بلندمدت و تحولی یا آغاز نمی‌شوند و یا به‌سرعت به شکست می‌انجامند و مدیران ترجیح می‌دهند که بدون اتخاذ تصمیمات پرهزینه‌و با اقدامات ساده‌تپا به حفظ وضع موجود بماند و روزند. این امر در ارتباط با تحریم و دوسطح مقابله با آن دوچندان می‌شود؛ لذا خلأ فرماندهی بیش‌ازپیش خود را نمایان می‌سازد. اتاق جنگ اقتصادی باید در نهادهی تشکیل شود که مقبولیت لازم را بین نهادها و وزارت‌خانه‌ها داشته و تصمیمات و دستورالعمل‌های آن موردقبول و اجرای سازمان‌ها قرار گیرد. همچنین نهادهی که در آن اتاق جنگ تأسیس می‌شود باید شیخوخیت سازمانی داشته باشد که بتواند با تصمیمات بهینه منافع سازمان‌ها را در نظر گرفته و تصمیمات این اتاق موردقبول و وفاق همه دستگاه‌ها باشد.

اتاق جنگ اقتصادی باید ویژگی‌هایی داشته باشد تا بتواند اهداف مقابله دوسطحی با تحریم‌ها را محقق کند؛ از جمله این ویژگی‌ها عبارت‌اند از:
– سرعت عمل و چابکی: هنگامی که کشور در جنگ اقتصادی قرار دارد و از این ناحیه مورد آسیب دشمن است، نمی‌توان در تصمیم‌گیری‌های مربوط به جنگ اقتصادی با کندی عمل کرد بلکه لازم است در تصمیم‌گیری و مقابله با تحریم‌ها سرعت عمل به خرج داده شود. مرجع فرماندهی اتاق جنگ اقتصادی باید بتواند به‌احتی و به‌سرعت از دستگاه‌های مختلف داده دریافت کند تا با تحلیل اطلاعات در اسرع وقت تصمیم‌گیری کند.

– فرانسدستگی بودن: یکی از مواردی که بسیار حائز اهمیت است اما به آن توجه چندانی نمی‌شود آن است که در شرایط تحریم وقتی تمام دستگاه‌ها در یک سطح و رده قرار دارند نمی‌توان یکی از این دستگاه‌ها به‌عنوان فرمانده اتاق جنگ اقتصادی معرفی کرد؛ لذا باید دستگاه قدرتمندتری بر رأس دستگاه فرماندهی کند. تعارض منافع بخش لاینفک سیستم حکمرانی کشور است که با اتخاذ هر تصمیم خود را در نزاع‌های میان دستگاه‌ها نشان می‌دهد. برای اینکه این تضاده‌ها بر طرف‌شود و تصمیم بهینه و متناسب با منفعت دستگاه‌ها در راستای هدف گرفته‌شود لازم است تصمیمات یک‌نهاد فرادستگاهی که در میان نهادها و سازمان‌ها دارای مقبولیت است موردقبول، پیگیری و اجرا قرار گیرد. این امر اساساً یکی از لوازم فرماندهی در جنگ اقتصادی و بخشی جدایی‌ناپذیر از فلسفه شکل‌گیری اتاق جنگ اقتصادی است.

– محرمانگی: امنیت و سطح بالای حفاظت از اطلاعات و اسناد از دیگر ویژگی‌های اساسی اتاق جنگ اقتصادی است. این ویژگی اتاق جنگ اقتصادی را از سایر دستگاه‌های رایج تصمیم‌گیری متفاوت می‌کند. این ویژگی در هر دو سطح مقابله با تحریم مهم است اما در سطح تحریم‌شکنی بسیار ضروری است.

در زمانی که کشور درگیر جنگ اقتصادی است، ممکن است در مواجهه با اقدامات دشمن و برحسب ضرورت نیاز به تصمیم و مصوبه‌ای خاص باشد که اجرای آن از طریق رویه‌های قانونی رایج ممکن نباشد بنابراین در بعضی از شرایط خاص اتاق فرماندهی اقتصادی نیاز به اختیاراتی فراتر از قانون و استثنائاتی دارد که بتواند کار لازم را در زمان بهینه‌خود پیش ببرد.

ایالات‌متحده آمریکا، سال‌هاست بر تحریم جمهوری اسلامی ایران متمرکز شده است، کارشناسان و متخصصانی را تربیت کرده و نهاد‌های موردنیاز خود را ایجاد نموده است. این خود می‌تواند دلیل مستقلی برای تشکیل «اتاق جنگ اقتصادی» جهت مقابله با تحریم‌ها در جنگ اقتصادی باشد. به‌عنوان مثال در ایالات‌متحده آمریکا، «فتر کل سررمایه خارجی (OFAC)» چهارچوب برنامه تحریم‌ها را مشخص می‌کند. این نهاد تحریم‌هایی را علیه کشورها، نهاد‌ها، شرکت‌ها و افراد گوناگون وضع می‌کند و آن را در فهرستی موسوم به «SDN» قرار می‌دهد. این موضوع مورد توجه رهبر معظم انقلاب نیز قرار گرفته است؛ ایشان در دیدار با کارکنان در اردیبهشت ۱۳۹۷ این‌گونه می‌فرمایند: «امروز آنچه مطرح است برای دشمنان ما، جنگ اقتصادی است. اتاق جنگ آمریکا علیه ما عبارت است از وزارت خزانه‌داری آمریکا که همان وزارت اقتصاد و دارایی‌شان است؛ آنجا اتاق جنگ با ما است. «همچنین در دیدار با مسئولان نظام در خرداد ۱۳۹۷ می‌فرمایند: «دشمن ما اتاق جنگ را برده است در وزارت خزانه‌داری؛ [اتاق] جنگ علیه ما به‌جای وزارت دفاع، وزارت خزانه‌داری آن‌هاست. به شکل فعال هم مشغول‌اند. قبلاً هم همین‌چور بود.»

همچنین وقتی به بیانات مقام‌عظم‌ه‌بری درباره لزوم وجود فرماندهی اقتصادی در پیشبرد امور جهشی و تحقق اقتصاد مقاومتی می‌نگریم، بیش‌ازپیش به اهمیت و ضرورت وجود نهاد فرماندهی در جنگ اقتصادی، چه در سطح اول و چه در سطح دوم پی می‌بریم. ایشان در دیدار با رئیس‌جمهور و اعضای هیئت دولت در شهریور ۱۳۹۵ می‌فرمایند: «یک گزارش خوبی را آقای دکتر جهانگیری دادند از ستاد فرماندهی اقتصاد مقاومتی؛ خوب حالا اینکه ایشان می‌گویند «ما اختیاراتم افزایش پیدا نکرده» و این واقعاً خبر خوبی برای من نیست، ما توقعمان این است که ایشان به معنای واقعی کلمه فرماندهی کنند؛ خوب، آقای رئیس‌جمهور هم به ایشان حقیقتاً اعتماد دارند، ما هم که ایشان را قبول داریم و بنابراین خوب است که همین‌طور بتوانند واقعاً به معنای واقعی کلمه فرماندهی کنند.»

ـ جمع‌بندی

برای مواجهه با این جنگ تمام‌عاری اقتصادی، باید تحریم‌ناپذیری اقتصاد ایران به‌عنوان راهبرد بلندمدت به‌همراه تحریم‌شکنی به‌عنوان راهبرد کوتاه‌مدت در کنار تلاش برای رفع تحریم از طریق مذاکره در دستور کار قرار گیرد که ما آن را تقابل دوسطحی تحریم

می‌نامیم. اکنون این پرسش مطرح می‌شود که چرا تاکنون تقابل دوسطحی آن‌گونه‌که باید محقق نشده است؟ پاسخ این سؤال را باید در نظام حکمرانی و رویه‌های جاری

تصمیم‌گیری، قانون‌گذاری و سیاست‌گذاری جست‌وجو کرد.

برای تحقق اقدامات سطح تحریم شکنی، تمرکز و تخصص در مورد مقوله تحریم و ابعاد آن، چابکی و سرعت عمل، محرمانگی و ساختار حفاظت از اطلاعات و برخی اقدامات فرافانونی از لوازم است. همچنین برای تحقق اقدامات تحریم‌ناپذیری نیز هماهنگی بین دستگاهی برای پیشبرد امور، ثبات در تصمیم‌گیری و نگاه بلندمدت، تخصص و تمرکز بر موارد تحریمی و سطحی از محرمانگی نیاز است.

با مرور بر ساختار تصمیم‌گیری و نظام حکمرانی و قانون‌گذاری کشور متوجه می‌شویم که این ساختار نه سرعت عمل و چابکی لازم را دارد نه از محرمانگی لازم برخوردار است و نه هماهنگی بالایی میان دستگاه‌ها برقرار است. ثبات در تصمیم‌گیری و نگاه بلندمدت نیز به دلیل عمر مدیریتی کوتاه دولتمردان، مدیران اجرایی و به‌طورکلی مسئولان به چشم نمی‌خورد. علاوه بر آن نهاد و دستگاهی وجود ندارد که متمرکز بر ابعاد تحریم، جنگ اقتصادی و راهکار‌های مقابله با آن داشته باشد. بر این اساس خلأ یک مرکز فرماندهی در جنگ اقتصادی کاملاً احساس می‌شود که بتواند تقابل دوسطحی را با تمرکز و تخصص چابکی و سرعت عمل محرمانگی لازم ثبات و نگاه بلندمدت فرادستگاهی و در صورت نیاز و ضرورت فرافانونی پیش ببرد. به‌عبارت‌دیگر پیشبرد راهبرد تقابل دوسطحی محقق نمی‌شود، مگر با فراهم آوردن ترتیبات نهادهی لازم و شکل‌گیری یک مرکز فرماندهی در جنگ اقتصادی. ازاین‌رو می‌بایست اتاق جنگ اقتصادی با مأموریت تحریم‌ناپذیری و تحریم‌شکنی در کشور و در نهادهی که مقبولیت و شیخوخیت در بین دستگاه‌ها را داراست شکل بگیرد.

پانویست:

- The American Israel Public Affairs Committee (AIPAC)
- اپیک به سخنگوی سیاست اسرائیل در ایالات متحده آمریکا شهرت دارد و فی الواقع باتوق اسرائیلی‌های بازنشسته است که با نفوذ انکارناپذیر خود در سیاست‌گذاری‌های آمریکا همواره ایران را خطری جدی برای منافع آمریکا در منطقه و جهان معرفی می‌کند (خوش‌رو، ۱۳۸۰).
- Howard Berman
- Foreign Affair Committee Chairman
- Iran Refined Petroleum Sanction Act (IRPSA)
- Wally Adeyemo
- 7https://home.treasury.gov/news/press-releases/jy1330
- ۸– ریچارد نفیو که معروف به معمار تحریم‌های نوین ایران است در کتاب معروف خود تحت‌عنوان «هنر تحریم‌ها؛ نگاهی از درون میدان» بیان می‌دارد که کشور تحریم‌کننده اولاً باید شناخت دقیقی از نقاط آسیب‌پذیر اقتصاد هدف داشته باشد؛ ثانیاً فشارها را بر نقاط شکننده اقتصاد هدف متمرکز کرده و در تحمیل فشار بر بخش‌های تابآور و مقاوم آن خودداری کند؛ ثالثاً به صورت مداوم، میزان تأثیرگذاری تحریم‌ها بر نقاط شکننده هدف را مورد بررسی قرار داده، استراتژی تحریمی خود را دائماً بازنگری و اصلاح کند و از همه مهم‌تر، رویکرد هوشمندسازی تحریم‌ها (تحمیل حداکثر فشار بر شکننده‌ترین نقاط) را در دستور کار قرار دهد.
- ۹– مرگد مدت تخصصی سرمایه‌گذاری‌های خارجی ایران

- 10– Juan Zarate
- 11– David Cohen
- 12– FATF
- ۱۳– طراحی‌ها و اقدامات بلندمدت، زمینه‌تزیه تحریم‌ناپذیری را فراهم می‌کند؛ به‌عنوان نمونه تکنولوژی غنی‌سازی ۲۰ درصدی موجب بی‌نیاز شدن از سایر کشورها برای دستیابی به فناوری انرژی هسته‌ای شد. همچنین ایران در گذشته بدلیل نفاشت مرغ لاین به یک شرکت تولیدکننده انگلیسی ولسته بود که همین امر در اثر تحریم، بازار مرغ ایران را دچار چالش کرد. اما پس از اعمال تحریم با فعال شدن لاین آرین و دستیابی به تکنولوژی مرغ غنی، تحریم برداشته شد؛ چراکه دیگر بی‌اثر شو.

- 14– Specialty Designated Nationals and Blocked Persons List
- احمدی نفویکی، بهزاد (۱۳۸۷). لایه و لایه‌گر در آمریکا، تهران، موسسه فرهنگی مطالعات و تحقیقات بین‌المللی ابرار معاصر تهران
- ژابی‌فرد، میلاد ورمزها‌نگ، مهدی (۱۴۰۲). ابتکار راهبردی ایران: جامنایی جدید و بازتعریف نقش ایران در اقتصاد جهان (۱) خشی‌سازی تحریم به چه معناست؟ گزارش دفتر مطالعات اقتصادی (فصل‌دین‌الملل)
- رسولی امیرآبادی، مسعود و نوروزی، محمد (۱۴۰۰). شناسایی و اولویت‌بندی راهبردهای بازاریابی بین‌المللی تحت‌فام ایران در شرایط تحریم. فصلنامه علمی مطالعاتی راهبردی سیاست‌گذاری عمومی. دوره ۱۱، شماره ۳۸
- زارات، مجید و خزانه‌داری؛ گزارش‌دهی؛ ظهور دوران جدید نبرد مالی (سیدعلیرضا علوی‌رضوی و مرتضی شجاعی، مترجمان. تهران، انتشارگاه جامع امام حسین علیه‌السلام، موسسه چاپ و انتشارات
- سیدحسین‌اندپزیزی، سعید (۱۴۰۰). تجارب مقاومت‌سازی اقتصادی در ایران و جهان. تهران: انتشارات دانشگاه امام صادق علیه‌السلام
- عزیزنژاد، صمد و سیدوانی، سیدمحضرشا (۱۳۸۹). بررسی آثار تحریم بر اقتصاد ایران با تأکید بر آثار خارجی، فصلنامه مجلس راهبردی، شماره ۶۱
- قانندی، ججت‌الله؛ صلاحي، سهراب و پروین، خیرالله (۱۴۰۰). ارزیابی سیاسی- حقوقی تحریم‌های اقتصادی جنبه‌ایه آمریکا علیه جمهوری اسلامی ایران. در: فصلنامه علمی دانش سیاسی، سال هفدهم، شماره دوم
- مجاهد، فرهنگ؛ جودکی، محسن؛ ذاکر‌مسکر، امیرحسین و علوی، سیدیحی (۱۳۹۷). طراحی مدل مفهومی الزامات استفاده از ابزار تحریم در پیشبرد اهداف سیاسی خارجی ایالات متحده. فصلنامه اقتصاد دفاع، سال سوم، شماره هشتم
- مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی (۱۴۰۲). ابتکار راهبردی ایران: جامنایی جدید و بازتعریف نقش ایران در اقتصاد جهان (۱) خشی‌سازی تحریم به چه معناست؟ مطالعات اقتصادی (گروه اقتصاد بین‌الملل)
- مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی (۱۴۰۰). تجربه بین‌المللی مقابله با تحریم (۱) ترجمه سند وزارت بازرگانی چین با عنوان: «مقررات مقابله با اعمال قوانین ناعادلانه فراسرزمینی و سایر اقدامات خارجی». معاونت مطالعات سیاسی
- مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی (۱۳۸۹). طراحان تحریم جمهوری اسلامی ایران در دولت و کنگره آمریکا، دفتر مطالعات سیاسی، کد موضوعی: ۲۶۰. شماره مسلسل: ۱۰۶۳۰
- U.S. Department of the Treasury, 2023. Treasury Target Sanctions–Evasion Network Moving Billions for Iranian Regime. Available at: https://home.treasury.gov/news/press-releases/jy1330. Accessed August 25,2023

۱۶